

Debatt om *Charlie Hebdo* – januari 2015

Terrorattacken mot den franska satirtidningen *Charlie Hebdo*, som kostade 12 liv och som sedan följdes av en omfattande jakt på förövarna och deras medhjälpare som krävde ytterligare 5 liv, har skakat om en hel värld.

I svallvågorna efter denna händelse har det uppstått en viss debatt om hur man ska ställa sig till ett fenomen som *Charlie Hebdo* och mer allmänt om satir, yttrandefrihet, islamofobi m m, se [Vänsterpress om terroristattacken mot Charlie Hebdo – januari 2015](#). Artiklarna nedan, där den första översatts till svenska för just denna samling, följer upp denna debatt.

MF 1/2 2015

Innehåll

International Viewpoint	1
<i>Charlie Hebdo – Och nu? Händelsen, dess betydelse, vad som står på spel</i>	1
Internationalen	4
<i>Efter Charlie Hebdo</i>	4
<i>Nu är det många som inte vill vara "Charlie"</i>	6
<i>Yttrandefriheten har inget egenvärde</i>	8

International Viewpoint

Charlie Hebdo – Och nu? Händelsen, dess betydelse, vad som står på spel¹

Pierre Rousset, François Sabado

International Viewpoint 23/1 2015

Så ni vill inte höra talas om klasser eller kampen mellan dem? Då kommer ni att få pöbeln med uppsplittrade folkhopar. Så ni vill inte längre höra talas om folken? Då kommer ni att få flockar och stammar. Så ni vill inte längre höra talas om partier? Då kommer ni att få den allmänna opinionens despotism!

Daniel Bensaïd, *Éloge de la politique profane* [Lovord till sekulär politik]

Det är för tidigt att dra alla slutsatser av de senaste dagarnas händelser, men det gäller att inse omfattningen av det som hänt. Vi har varit med om ett historiskt ögonblick. Först och främst genom kraften och den massiva tyngden i demonstrationerna lördagen den 10 och söndagen den 11 januari. Nära fem miljoner människor var ute och demonstrerade de båda dagarna över hela landet, det är något som aldrig tidigare skådats.

Bortsett från alla sorters oklarhet utgjorde dessa demonstrationer en stor stund av mänsklig gemenskap, vilket framgick av folks reaktioner och agerande. Man samtalade, hjälpte varann att ta sig fram i den församlade folkmassan. Några scenbilder – kortvariga dessa lördags- och söndageftermiddagar – påminde om vissa ögonblick under demonstrationerna 1995 eller 1968, solidariteten var förhärskande.

Demonstrationstågen, med bortåt 5 miljoner deltagare, bestod till stor del av löntagare; många ungdomar också. Det var folkliga demonstrationer inne i städerna, men också i en stor del av förstäderna. Utan att vara ”samhälleligt-fackliga” eller ”samhälleligt-kampinriktade” var de ett tecken på ett samhälle i mobilisering. Följande omdöme kan diskuteras, men dessa möten samlade framför allt ”vänsterns folk”. I denna gemenskap mot terrorns barbari, för demokratiska rättigheter, yttrandefrihet kunde man också lägga märke till plakat eller paroller mot alla former av rasism – antisemitisk rasism såväl som antimuslimsk. Man får heller inte misstolka det ”Vi är alla Charlie”, som upprepades i det oändliga. Att denna paroll var genomgående innebär inte att miljontals människor uttryckte något stöd för tidningens politiska linje – det stora flertalet av dem som skanderade ”vi är allihopa Charlie” kände kanske till namnet på tidningen, men har inte läst den.

”Vi är alla Charlie” var ett utbrott av mänsklig solidaritet gentemot morden. Det kunde tolkas på olika sätt. Förslaget om en ”Arbetar-Charlie” – dvs där solidariteten med de mördade journalisterna knöts till behovet av en mobilisering för sociala rättigheter – kunde till och med höras. Parollen kan diskuteras, men i stort finns en riktig tanke där, den som handlar om att så ett frö: att ge en demokratisk och social innebörd åt upprördheten och känslorna.

Det är denna djupa samhällsrörelse som kommit till uttryck sedan den 7 januari och antikapitalisterna måste finnas med i den, föra en dialog med de miljontals medborgare som deltar där. Det var inte några reaktionära demonstrationer; de vägledades inte av någon tanke på Nationell enhet eller de höjda säkerhetsåtgärder eller den antisociala politik, som regeringen tillkännagett. Samhället har rört på sig, spontant och fullt av oklarheter, men i progressiv riktning. Det är utgångspunkten för våra funderingar och det är inom den ramen som det gäller att granska de problem vi står inför.

---

¹ Artikeln skrevs för den spanska tidningen *Viento Sur* och har även publicerats på franska

Problem nummer ett, Nationell enhet. Det var rätt av oss att ta avstånd från förslagen om Nationell enhet med såväl Sarkozy som med Le Pen. Det var än mer rätt av oss att fördöma ”de internationella satraper”, som slagit följe med Hollande i hans försök att göra PR för den franska imperialismen och olika imperialistiska koalitioner. Vilken skandal att sådana som Netanyahu, Bongo, Orban och andra mördare av rättigheter blivit inbjudna till detta tåg. Inget gemensamt upprop med Hollande, med socialistpartiet eller UMP [det stora borgerliga partiet, ö.a], ingen uppslutning i tåten för demonstrationen eller gemensam organisation, inget möte ”på presidentnivå”. Här bör noteras att Jean-Luc Mélenchon och Front de gauche till en början ställde sig bakom dessa manövrer, men att man på lördagseftermiddagen ställde sig utanför, det hela hade då blivit alltför komprometterande. För vår egen del var det rätt av oss att komma med denna kritik, men vi borde på ett tydligare sätt ha prioriterat solidariteten med de miljontals demonstranterna. För folk lät sig inte luras: de gick ut på gatorna, men inte för att stödja de politiska manövrerna. Vad de minns av de två dagarnas demonstrationer är att det var miljontals som deltog gentemot en handfull av denna världens blodbesudlade.

Problem nummer två, de arabisk-muslimska ungdomar som mobiliserats. Tiotusentals fransk-algerier, marockaner och tunisier fanns på plats, med ett stort antal fanor från länderna i Maghrebområdet. Men flertalet deltog inte. Charlie Hebdos ”politiska linje” stötte bort dem; liksom känslan av två olika vågskålar i fördömandena (Dieudonné dömd, men inte Zemmour) [Ståuppkomikern Dieudonné har dömts för antisemitism och fått sina föreställningar stoppade, journalisten Eric Zemmour får stor plats i tv och med bästsäljare där han sprider anti-muslimska och reaktionära uppfattningar, ö.a.] Den svaga uppslutningen i Marseille är ett tecken på att mobiliseringen varit ojämn. Faran för en spricka är reell. Det gäller att – och det är en av våra främsta uppgifter – bekämpa detta hot. I första hand genom att kämpa mot åtstramningspolitiken och dess följder för de fattigaste, de sämst ställda i våra förortsområden. Genom att kämpa för lika rättigheter, särskilt genom rösträtt för utlänningar. Revolutionärerna måste stå i främsta ledet mot islamofobi; alla rasistiska handlingar måste fördömas. Muslimernas rätt att utöva sin religion måste försvaras, moskéerna måste försvaras när de blir attackerade. Arbetarrörelsen och en demokratisk rörelse måste stå vid deras sida. Det måste ske genom konkreta solidaritetsyttringar som hjälp till de yngsta i skolan. Den arabisk-muslimska befolkningen måste försvaras mot alla sorters aggressioner som när den angrips för att vara arabisk, för att vara muslimsk.

Denna antirasism gäller också antisemitismen. Mer än någonsin – och det är svårt – måste en skiljelinje dras mellan staten Israels sionistiska politik och den judiska befolkningen, som vi – också – måste försvara mot alla sorters angrepp, när den angrips på grund av att den är judisk.

Problem nummer tre, regeringens försök att utnyttja dessa händelser för att utöka den ”antiterroristiska” juridiska arsenalen med inskränkningar av fri- och rättigheter, som exempelvis den Patriotic Act som Washington införde efter 11 september. Detta är en avgörande fråga: det går inte att bekämpa terrorismen genom att angripa grundläggande fri- och rättigheter. Arbetarrörelsen och demokratiska organisationer måste vända sig mot alla regeringsförslag i den riktningen. De måste hålla sig borta från allt som syftar till att utmyнна i den ”säkerhetspakt” som socialistpartiet föreslagit.

Problem nummer fyra, hur undvika ”konfrontationen mellan olika barbarier” – det imperialistiska barbariet och det som organisationer som Islamiska staten (Daesh) och Al-Qaida står för. Det imperialistiska barbariet och de diktaturer som lyder under det förtrycker dagligen miljontals människor runt om i världen. Det är i den jordmånen som fundamentalistiska och terroristiska organisationer frodas. De livnär sig på internationella interventioner – liknande dem som USA och andra västmakter gjort i Afghanistan, i Mellanöstern, i Irak – eller från regionala makter som Qatar, Saudiarabien, Turkiet ... De fundamentalistiska

organisationernas framväxt har inledningsvis ofta uppmuntrats av Washington eller länder som Pakistan. Men nu sätter de i verket sin egen politik och sin egen konfrontationsstrategi.

Det gäller att oupphörligt påminna om en självklarhet: de fundamentalistiska rörelsernas våld riktas framför allt mot befolkningarna i de muslimska länderna. De angriper alla fri- och rättigheter, de grundläggande rättigheterna och spelar en viktig kontrarevolutionär roll (gentemot "arabvårens" progressiva strävanden, exempelvis). De har infört en nivå på terrorism, som påminner om de fascistiska rörelserna på 1930-talet. De är mänsklighetens fiender. Våra kamrater i Pakistan betecknar vissa av dem som religiösa former av fascism; något som kan diskuteras. Men de måste bekämpas när de från Paris till norra Nigeria mångfaldigar sina barbariska handlingar. Bekämpas i våra egna länder, men också via internationell solidaritet: genom kamp mot imperialistiska krig, genom stöd till progressiva rörelser som står emot fundamentalisternas attacker i Kobane, Aleppo, i Pakistan – och genom att överallt försvara offren för deras intolerans.

Problem nummer fem: vår egen svaghet och den allmänna försvagningen av arbetarrörelsen i dess traditionella centra – framför allt Europa. Den kapitalistiska globaliseringen har dragit ned våra samhällen i en spiral av ändlösa sociala kriser. Tillfällighetsarbetena sprider sig och tar sig dramatiska uttryck. Varken "vänstern inom vänstern" eller fackföreningarna är i stånd att erbjuda något radikalt svar på det globaliserade kapitalets radikala angrepp. I detta läge kan fundamentalism (inom alla religioner) och den nya extremhögern (xenofobisk och rasistisk) göra anspråk på att stå för en radikal ideologi. Det behövs en bred internationell antifascistisk och antifundamentalistisk motståndsfrent, men också en kampinriktad vänster som kan ge ett radikalt alternativ till kapitalismen. Detta kräver en vänster förankrad bland de befolkningsgrupper som drabbas av tillfällighetsjobben. Så är inte fallet idag och det är en av våra Akilleshälar.

Till sist några andra aspekter som gäller det politiska läget i Frankrike. Kommer François Hollande att lyckas med att utnyttja denna kris för att på ett närmast bonapartistiskt sätt höja sig över partierna och socialistpartiet och vinna presidentvalet 2017? Kommer han genom sitt manövrerande för Nationell enhet att kunna fullfölja åtstrammingspolitiken och försämra förhållandena för miljontals arbetande? Kommer han att lyckas med att hålla tillbaka högern och extremhögern, som blivit marginaliserade av de senaste dagarnas händelser?

Dynamiken i den mobilisering som ägt rum de senaste dagarna öppnar också för en annan möjlighet: upprördheten och de demokratiska strävandena kan få ett socialt innehåll i kampen och mobiliseringen för rätten till värdighet, mot social orättvisa, mot alla former av förtryck, för lika rättigheter. Att tillsammans föra denna gemensamma kamp och övervinna den splittring som de härskande drar fördel av.

Antikapitalisterna måste göra allt för att fördjupa detta demokratiska uppsving.

15 januari 2015

Översättning: Björn-Erik Rosin

Internationalen

Efter Charlie Hebdo

Lars Lundström

Internationalen 24/1 2015

Filosofen och kulturkritikern Slavoj Žižek skriver i en artikel att vi måste samla mod att tänka i de omedelbara efterdyningarna till massakern på Charlie Hebdos redaktion. Lars Lundström försöker här sammanfatta huvudtankarna i hans artikel samt gör några egna reflektioner kring marxistisk religionskritik och kapitalismen som religion.

Du är någon och omfattas av Guds kärlek eller – du är en förtappad syndare som måste sona din skuld. Ett schizofrent budskap som kan anpassas till skilda sociala sammanhang och intressen. Den unge Karl Marx uttryckte 1843 religionskritiken så här i *Till kritiken av den hegelska rättsfilosofin*:

”Det religiösa eländet är samtidigt uttrycket för det verkliga eländet och protesten mot detta verkliga elände. Religionen är de betryckta varelsernas suck, hjärtat i en hjärtlös värld, anden i andefattigdomens tillstånd. Den är folkets opium.

Att upphäva religionen som folkets illusoriska lycka är att kräva verklig lycka. Kravet att uppge illusionerna är kravet på att uppge ett tillstånd som behöver illusionerna. Religionskritiken är alltså en början till kritiken av den jämmerdal som religionen förskönar. Kritiken plockar bort de imaginära blommorna från kedjorna för att människan skall kasta av sig sina fjättrar och kunna plocka den levande blomman. Religionskritiken vill att människan skall tänka, handla och gestalta sin verklighet genom att börja cirkulera kring sig själv och därmed runt sin verkliga sol. Religionen är blott den illusoriska sol som roterar runt människan, så länge hon inte rör sig runt sig själv.”

Är religion ett opium för folket som distribueras och uppehålls av makten för att döva varje protest – eller kan den även vara ett mer eller mindre deformerat uttryck för förtryckta folks förtvivlan?

Enligt Žižek hyser många vänsterliberaler en närmast sjuklig rädsla för att göra sig skyldiga till islamofobi och fördömer därför varje kritik av islam. För att besegra fundamentalismen är krav på återhållsamhet kontraproduktiva menar han, men tillägger att man inte heller får överreagera i blind islamofobi.

Žižek återoppar Walter Benjamins (en tysk filosof som dog 1940, på flykt undan nazismen) insikt att varje utbrott av fascism skvallrar om en felslagen revolution, och ställer frågan: ”Är inte frambrötandet av den radikala islamismen exakt samtidig med försvinnandet av den sekulära vänstern i de muslimska staterna?”

Tvingas makthavarna i väst nu äta frukterna av sitt svek mot den koloniala frigörelsen och den arabiska våren i form av sharialagar och grym patriarkal fundamentalism?

Vi som förvånades över vietnamesernas förmåga att utmanövrera USA:s militära överlägsenhet insåg småningom att general Giap aldrig underordnade sig motståndarens planer. Han fanns istället där de minst väntade det. Vad kan vi lära? Att den som bestämmer reglerna oftast vinner?

Är det ett medeltida religionskrig som vi nu förväntas föra? Om allas rätt att skymfa varandra? I vems regi och till vilken nytta?

Vilken religion är det egentligen som bör bekämpas? Marx refererade ofta till kapitalismen som en religion – med varan som kultobjekt. Varureklamen har insett vad människan egentligen vill ha och behöver: glädje, värde, kärlek, förståelse, mänsklighet, gemenskap, vänskap, mening, identitet. Inte prylarna som man försöker kränga utan detta som man i annonserna vill att vi ska förknippa med prylarna.

”Reklamen är inte falsk på grund av att den skapar falska behov. Det den gör är att ta verkliga mänskliga behov och förflytta dessa till en icke-mänsklig arena, marknadens alla varor, och där låta oss betala för det som egentligen inte kan köpas för pengar”, skriver Nina Björk i *Lyckliga i alla sina dagar*.

Det som berövas oss är det som vi egentligen behöver och som reklamen inbillar oss att vi kan köpa genom att konsumera. När det inte fungerar kommer läkemedelsindustrin med sina kemiska preparat.

Žižek ”får en känsla att de (fundamentalisterna) bekämpar den syndige andre, kämpar mot sina egna frestelser”. ”Hur skör måtte inte en muslims övertygelse vara om han känner sig hotad av en dum karikatyr i en satirisk veckotidning”, skriver han.

Problemet med fundamentalisterna enligt Žižek är inte att vi anser dem underlägsna utan snarare att de själva i hemlighet anser sig vara underlägsna oss och ”har internaliserat våra måttstockar och mäter sig själva utifrån dessa.”

Unga män har alltid utnyttjats militärt för benägenheten att marschera i takt och uppvisa hjältemod. Identitetssökande och jakt efter meningsskapande sammanhang riskerar, i brist på alternativ, att landa i dogmatiska positioner inom religion och politik.

Alternativet är att forma samhällen som kan utveckla människans solidariska, vårdande och hjälpsamma sidor. Det är just detta som berövas oss i ett vinst- och konkurrensdrivet samhälle där var och en förväntas bli sin egen lyckas smed.

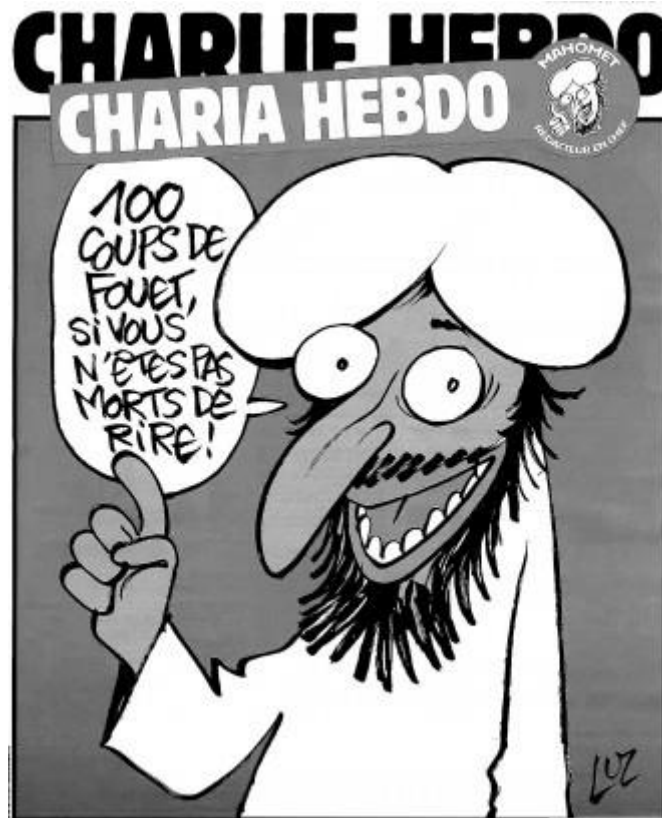
Vad jag förstår menar Žižek att liberalismens kärnvärden: frihet, jämlikhet och så vidare, helt enkelt hotas av liberalismens oförmåga att ta ställning för de mest förtryckta som då förvisas till att ingå allianser med fundamentalister. ”På egna fötter kommer liberalismen att långsamt underminera sig själv – det enda som kan rädda dess kärnvärden är en förnyad vänster”. Detta är enda sättet att besegra fundamentalismen, ”att dra mattan undan dess fötter”:

”Att tänka kring mordet i Paris innebär att lämna den toleranta liberalens självbelåtenhet och acceptera att konflikten mellan liberal tolerans och fundamentalism i slutändan är en falsk konflikt, en ond cirkel mellan två poler som skapar och förutsätter varandra”.

Nu är det många som inte vill vara ”Charlie”...

Göte Kildén

Internationalen 22/1 2015

”Hundra piskrapp om ni inte dör av skratt!”

Både i radikala liberala kretsar och bland en del människor som uppfattar sig som vänster har det blivit populärt att inte vara ”Charlie”. Satiren i tidningen Charlie Hebdo sägs ha kantrat och slagit över i islamofobi. ”Yttrandefrihet är bra, men den ska inte missbrukas. Gränser ska dras. Vi ska inte förödmjuka varandra utan i stället ha en fin samtalston. Vi måste ha en återhållsam självcensur”. Ungefär så går tonerna.

Nu är jag ingen konnässör på området. Jag har ingen sammanhängande översikt av vad tidningen publicerat. Ingen av de teckningar jag har sett har i och för sig gjort mig särskilt upprörd.

Men, dels är jag själv som person hårdfjällad i sammanhanget, jag är alltsedan barnsben van vid ”rabulism” inom konst, musik, litteratur och politik. Som många andra i vår kulturmiljö är jag uppvuxen i en kritisk, mycket sekulär miljö. Min uppfattning är i sammanhanget alltså mycket subjektiv. Dels berättar en del förnuftiga människor, som sett mer än vad jag har gjort av den galliska satiren, att de ogillat en hel del av det som skapats av Charlie Hebdos redaktion.

Men, med detta i vågskålen kippar jag ändå efter andan inför hur många det är som gjort ett nummer av att häckla Charlie Hebdos avrättade medarbetare. Till och med innan dessa fått sin sista vila.

Jag tappar andan, eftersom jag räds dem som plötsligt vill dra gränser. I dag för vad som är tillbörligt, vi ska rätta oss efter ”det som går an”. I morgon blir det kanske tal om lagstiftning. Själv är jag en svuren fiende till alla klerikala institutioner. Med några få undantag – som kväkarna – har världens olika trossystem, när de väl blivit institutioner, också blivit en del av en härskande, förtryckande statsmakt. Vi människor må söka tröst i olika religiösa övertygelser men eventuell religion är definitivt en privatsak. Var och en må leva med sina gudar, men kom inte med påbud om hur andra ska leva. Både lagstiftning och vardagsliv ska helt och hållet vara sekulär, den ska alltigenom vara jämlik och rättvis. Dess första budord, ristat i granit, ska givetvis vara: ”Påtvinga ingen annan någon Gud av något slag!”. Nej till identitetspolitik och särlagstiftning. En lokal majoritet ska inte kunna leva med andra regler för exempelvis familjerätten än de som gäller för majoritetssamhället. Om vi vill ska vi också kunna vara byfånar efter eget behag utan att störas av en häcklande mobb.

Det sägs att vi inte ska rita karikatyrer av vare sig ”profeten” eller Jesus. Vad mer? Ska vi avstå från blasfemi eller hädelse? Eller andra kätterier? Får man rita en karikatyr av en påve? Av en ayatollah? Av en ärkebiskop? Av en rabbin? Av Dalai Lama? ”Om man visar bilder som religionen förbjuder är det inte religionen som utsätts för övergrepp, det är religionen som utsätter samhället för övergrepp. Bildförbud genomdrivet med våld, det är själva övergreppet”, skriver en av mina läsare. Bättre kan det inte uttryckas.

Ska kvinnorna ”tiga i församlingen”, alltså i offentligheten, som Paulus hävdade i Första Korinthierbrevet? Vidare, ska vi säga åt våra bögar att rusa tillbaka in i sina garderober? I de flesta stora trossystem ses homosexualitet, som straffbar, det sägs vara ”sodomi”, eller en handling som skändar skapelsen.

Ja, vad är det mer som kan få andra att ta illa upp. Får man skriva en roman om en kvinna som sliter sig loss från den patriarkaliska, religiösa miljö som fjättrar hennes liv? Var det verkligen rätt av Salman Rushdie att skriva sin ”Satansverserna”? Borde han inte ha redigerat om de delar där hundratals miljoner muslimer tyckte att han gav en provokativ och felaktig bild av deras profet? Eftersom han inte gjorde det, var det inte då rätt med fatwan om dödsstraff? Eller Carl Jonas Love Almqvist som på sin tid skrev romanen ”Det går an” där han ifrågasatte äktenskapet. Var det inte egentligen en patriotisk och bra sak att driva honom i landsflykt? Ja, frågorna hopar sig inför alla gränsdragningar som måste göras. För att inte tala om alla dem som kan komma sedan om vi börjar med denna självvalda censur.

Tro inte heller att denna konservatism, denna reaktion, kravet på återhållsamhet, skulle stanna vid den religiösa sfären om denna får genomslag. Varför ska man få förödmjuka konungen? Är inte detta i grunden ett avskryvart majestätsbrott? Eller statsministern? Ja, ve den som ritat en nidbild av kungen med hans kaffeflickor, eller framställer Göran Persson som en pösig godsägare! Tänk hur många som skulle ta illa vid sig av sådana grova överdrifter. Ja, är inte modernism inom litteratur, konst och musik överhuvudtaget något som gör att människor tar illa vid sig? Tänka sig, att måla kvinnor som både är nakna och ser ut som kuber...

Redan i mina juvenila år vände jag mig emot alla förtryckande auktoriteter. Mitt i 1960-talets väldiga vänstervåg fanns ett väldigt baksug där Josef Stalin och Mao Tse Tung dyrkades som ledare, vilka inte gick att ifrågasätta. Vi som då var revolutionära marxister och därför vände oss emot både stalinism och maoism, utsattes för en förföljelse som kan vara svår att förstå för den som inte var med.

När vi i egna tidningar, broschyrer och på möten, ifrågasatte den traditionella arbetarrörelsens historieskrivning och dåvarande praktik, jagades vi ibland bort från möten, demonstrationer och organisationer. Under de senare tjugofem år i livet som jag arbetade som facklig aktivist inom Metallarbetarförbundet mötte jag från ledande socialdemokrater samma krav på

återhållsamhet, samma auktoritära syn på ”rörelsen” och kraven på hovsamhet inför dess forna och nutida patriarker.

När Charb, Charlie Hebdos chefredaktör och legendariske tecknare gick till sista vilan var det flera tusen personer som hyllade honom genom att sjunga med till tonerna av Internationalen och vid begravningen deltog partiledare från hela Frankrikes arbetarrörelse. Till skillnad från anglosaxiska vänsterröster (inklusive svenska) och media som anklagat Charb för islamofobi och rasism demonstrerades här att det inte går att svikta när det gäller försvaret av det fria ordet – och de fria bilderna. Man kan gilla eller ogilla Charlie Hebdos humor och satir, men det finns ingen grund för att dess tecknare skapat sitt eget öde, att de bäddat för avrättningarna genom sina bilder.

Låt oss i stället vara vaksamma mot dem som försöker få alla oss andra att sjunga i samma lågmälda kör. Man ska ha rätt att ibland sjunga både falskt och högt.

Yttrandefriheten har inget egenvärde

Kristina Wicksell

Internationalen 25/1 2015

Den senaste tiden har det talats mycket om yttrandefriheten och dess betydelse för demokratin. Med all rätt, givetvis – yttrandefriheten är en mänsklig rättighet och ingenting vi ska förringa betydelsen av. Jag ser ändå en brist i många av samtalen.

Problemet när människor slåss för rätten att yttra alla sorters åsikter är att själva anledningen till varför den är så viktig för ett demokratiskt samhälle tycks sakna betydelse. Vi talar om yttrandefriheten som en frihet och rättighet med egenvärde och glömmar bort varför den är så viktig – vad själva syftet med den är.

Många av de mänskliga rättigheterna finns till för att vi anser att människor mår bättre av att få vissa behov tillgodosedda – rätten att slippa utsättas för tortyr, rätten till hälsa, rätten till en tillfredsställande levnadsstandard, och så vidare. Dessa rättigheter har ett egenvärde. Däremot har vi inte yttrandefrihet för att vi anser att det är ett grundläggande behov för människor att uttrycka åsikter, utan för att vi tror att det gynnar demokratin.

Demokrati betyder, som ni kanske alla vet, folkstyre. Enligt de flesta filosofer och statsvetare är demokrati det minst dåliga statsskicket eftersom man genom att fördela makten minskar risken för ”tyranni” – att en enväldig härskare fattar idiotiska beslut. Av den anledningen anses också yttrandefriheten viktig eftersom medborgare i ett samhälle kan uttrycka missnöje mot olika sorters tyranni – förtryck, korkade beslut och så vidare – utan att straffas för det. Med friheten att yttra sig kan man kritisera och påverka makten. Yttrandefriheten är ett sätt att undvika tyranni och upprätthålla demokrati – inte ett mål i sig, eller ett mått på demokrati.

Ett land kan ha en 100 procent fungerande yttrandefrihet men ändå vara totalt odemokratiskt. Ett land kan ha fullständig yttrandefrihet men befolkningen kan ändå svälta, förtryckas och sakna grundläggande mänskliga rättigheter. Och vice versa förstås, det vill säga ett land kan helt sakna yttrandefrihet men ändå behandla sina medborgare demokratiskt och ge dem tillgång till alla grundläggande behov och rättigheter.

Jag vill verkligen poängtera att yttrandefriheten är viktig. Jag tror att risken för förtryck och maktmissbruk minskas rejält genom att skydda människors rätt att yttra sig. Jag tror däremot att det finns en risk i att se yttrandefriheten som en frihet med ett värde i sig. Att den synen på yttrandefriheten riskerar att urholka dess betydelse och därmed också leda till att människor inte värdesätter rättigheten. Vi behöver påminnas om varför yttrandefriheten är viktig, om dess riktiga syfte. Vi behöver också förvalta denna fri- och rättighet med sunt förnuft och inte

missbruka den genom att använda den till att kränka och förtrycka andra människor och på så sätt skapa en misstro till den.

Varför är yttrandefriheten bra för demokratin? På vilket sätt bör den användas för att fylla sitt syfte? Finns det situationer där människor använder yttrandefriheten på ett sätt som inte fyller sitt syfte? Om vi glömmer bort att ställa oss dessa frågor riskerar vi att glömma bort vikten av yttrandefrihet, och för att förvalta yttrandefriheten väl tror jag att det är viktigt att vi också vågar svara på frågorna och vågar diskutera hur vi tar gemensamt ansvar för vår frihet att yttra oss med sunt förnuft.